

Historieglimt 5o

En søt historie fra Ulstidløkken

Den store sjokoladefabrikken Nidar var en av de største arbeidsplassene på Lademoen, ikke minst med mange kvinner i jobb. Nidars ruvende bygg står fremdeles. Det store teglsteinsbygget med adresse Mellomveien 18B står mellom Mellomveien og Ulstidløkkveien. Mot Ulstidløkkveien dekker bygget et helt kvartal. Navnet *Nidar* står fremdeles på veggen. Anlegget er bygd over flere år. Det startet rett før første verdenskrig, i 1913, og ble utbygd til 1920 som Ulstidløkkveien 15-17, tegnet av arkitekt Peter O. Digre. Først i 1959 ble produksjonen flyttet derfra til det nye fabrikanlegget på Belbuan ved Strindheimkrysset der fabrikken ligger i 2014. Det gamle bygget ble reist nær tunet på Ulstidløkken gård. Tunet på gården lå der gårdsplassen nå ligger ut mot Mellomveien. Våningshuset på gården ble revet lenge etter at sjokoladefabrikkens bygg ble reist. Det ble gjenreist som Dyrborgveien 8 på Byåsen, der det fremdeles står. Etter at produksjonen av sjokolade ble flyttet, har de store bygningene gitt plass for ulik virksomhet. Tiger konfeksjon flyttet inn i 1959. Fra 1980-årene har byggene hatt skoleformål. I 2014 dominerer arbeidet med voksenopplæring lokalene. Mye av undervisningen foregår i Stiklestadveien 3, men hovedvirksomheten er i Mellomveien 18B der det gjerne vrirler med studenter, ikke minst utenlandske.

Nidar er idag bedriftens navn, men det har vært endret en rekke ganger. Ved starten i 1912 fikk den navnet Munken Chokoladefabrik, men det viste seg at navnet var opptatt. Det ble endret til Nidar Chokoladefabrik som den hadde til 1970. Ved fusjon med *Lorenz Erbe & Søn A/S* ble navnet Nidar-Erbe A/S. I 1975 ble Oslofirmaet *Kielland Fabrikker A/S* kjøpt opp og innlemmet i bedriften uten at navnet ble forandret. I 1980 ble det fusjon med et annet Oslofirma *Bergene A/S* og navnet ble da A/S Nidar Bergene. Da hadde altså tre eldre konkurrenter gått inn i bedriften: Kielland var etablert i 1891, Erbe i 1899 og Bergene i 1906. I 1987 gikk Nidar Bergene inn i næringsmiddelkonsernet Nora. Da Nora ble oppslukt av Orkla, fulgte Nidar med på lasset, men fortsatte under sitt gamle navn Nidar.

Nidar ble mye omtalt i 2012 da bedriften fylte 100 år. Vi skal likevel konsentrere oss om tiden på Lademoen. Grunnleggerne i 1912 var Hans Bell og Emil Nilssen. Produksjonen kom i gang på Ulstidløkken i 1915. Når en idag besøker den store og veldrevne bedriften er det lett å tenke seg at den alltid har vært i medvind. Det har langt fra vært tilfellet. Tvertimot er noe av det mest spennende i tiden på Lademoen, at den kjempet seg gjennom vanskene uten å bukke under. Den hadde noen gode år under og like etter første verdenskrig (jobbetiden). De vanskeligste årene var nok fra 1921 til 1928. Lønningene gikk ned med 30 %. Direktøren satte sin egen lønn ned fra kr 25.000 til kr 15.000. I slutten av 1930-årene gikk det oppover, men den andre verdenskrigen brakte nye

problemer. Uten import av råvarer gikk produksjonen av sjokolade og sukkervarer ned til et minimum. I 1943 var det helt stopp. Rasjonering ble innført allerede høsten 1940 med kakao og kokesjokolade forbeholdt barn og unge mellom 2 og 19 år. Nidars laboratorium fortsatte arbeidet med å lage produkter av råstoff som var tilgjengelig. Her er noen eksempler: Perla pålegg med honningsmak, Gulrot marmelade, Sprø frokostrett og dessert og Kakaote og Teerstatning. I alle krigsårene gikk bedriften med underskudd. Forhandlinger om gjelda i 1945 fikk den på bena igjen.

Nidar har en rekke produkter med navn som minner om mange gledestunder. Tenk bare på Gullbrød, Sfinx, Stratos og Troika, tidligere Geletrøffel. På hjørnet av Universitetsgata og Karl Johan ved Universitetet i Oslo hadde Nidar sitt eget utsalg i mange år, Nidarhjørnet, Det ble åpnet i 1923 og var et velkjent innslag i hovedstaden. Under krigen tok tyskerne forretningen og innredet bokhandel og reisebyrå der. På frigjøringsdagen 7. mai 1945 ble vindusrutene knust og bøker slengt ut over gata under folkets jubel, men det var ikke Nidar hatet rettet seg mot selv om det het Nidarhjørnet aldri så mye! Selv om utsalget fra Nidar etter krigen måtte flytte fra Nidarhjørnet og til en annen plass i nærheten så var det på Karl Johan til ut i 1980 årene. I dag har Nidar sitt eget meget interessante museum på Strindheim med eget utsalg av fabrikkens produkter.